

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 20.12.2011
COM(2011) 902 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Ontwerp van het gezamenlijk verslag 2012 van de Raad en de Commissie over de
uitvoering van het strategisch kader voor Europese samenwerking op het gebied van
onderwijs en opleiding (ET 2020)**

Onderwijs en opleiding in een slim, duurzaam en inclusief Europa

{SEC(2011) 1607 definitief}

{SEC(2011) 1608 definitief}

INHOUDSOPGAVE

1.	Onderwijs en opleiding in de context van de Europa 2020-Strategie.....	3
2.	Vooruitgang en uitdagingen op prioritaire gebieden	4
2.1.	Investing in en hervorming van onderwijs en opleiding.....	4
2.2.	Voortijdige schoolverlaters	5
2.3.	Tertiair onderwijs.....	7
2.4.	Strategieën voor een leven lang leren	9
2.5.	Leermobilititeit.....	10
2.6.	Nieuwe vaardigheden en banen	11
3.	De bijdrage van ET 2020 aan Europa 2020	12

1. ONDERWIJS EN OPLEIDING IN DE CONTEXT VAN DE EUROPA 2020-STRATEGIE

In 2009 heeft de Raad een strategisch kader voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding ("ET 2020")¹ opgesteld. Sindsdien is de economische en politieke context echter gewijzigd waardoor nieuwe onzekerheden en moeilijkheden zijn ontstaan. De Europese Unie moest daardoor verdere actie ondernemen om het hoofd te bieden aan de grootste financiële en economische crisis uit haar geschiedenis. In reactie daarop heeft de EU een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei vastgesteld: de Europa 2020-strategie.

Onderwijs en opleiding spelen in deze strategie een cruciale rol, met name in in het kader van de geïntegreerde richtsnoeren, de nationale hervormingsprogramma's van de lidstaten en de landenspecifieke aanbevelingen die zijn gedaan om de hervormingen in de lidstaten te sturen. Een van de vijf centrale doelstellingen van Europa 2020 heeft betrekking op voortijdig schoolverlaten en het behalen van een hogeronderwijsdiploma.

In de jaarlijkse groeianalyse 2012 wordt benadrukt dat Europa 2020 zich moet richten op zowel hervormingsmaatregelen met een groei-effect op de korte termijn als het vaststellen van het juiste groeimodel voor de middellange termijn. De onderwijs- en opleidingsstelsels moeten gemoderniseerd worden om hun efficiëntie en kwaliteit te verbeteren en om mensen toe te rusten met de vaardigheden en competenties die zij nodig hebben om op de arbeidsmarkt te slagen. Dit zal het vertrouwen van de burgers versterken dat zij bestand zullen zijn tegen de huidige en toekomstige uitdagingen. Hierdoor wordt ook een bijdrage geleverd aan het vergroten van het Europese concurrentievermogen en aan het creëren van groei en werkgelegenheid. In de jaarlijkse groeianalyse 2012 wordt ook opgeroepen om bijzondere aandacht te besteden aan jongeren, aangezien zij behoren tot de groepen die het hardst door de crisis worden getroffen.

Als een van de belangrijkste instrumenten om het onderwijs en de opleidingen te moderniseren, kan ET 2020 een grote bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de doelstellingen van de Europa 2020-strategie. Daartoe moeten echter de prioriteiten, de instrumenten en de governance-structuur van ET 2020 aangepast worden.

Op basis van een beoordeling van de vooruitgang die de afgelopen drie jaar op essentiële beleidsgebieden is geboekt, worden in dit ontwerp van een gezamenlijk verslag nieuwe prioriteiten voor de periode 2012-2014 voorgesteld om onderwijs en opleidingen te kunnen inzetten voor de ondersteuning van Europa 2020.

Dit ontwerp van een gezamenlijk verslag stelt ook een aantal opties vast om de governance van ET 2020 aan te passen om ervoor te zorgen het bijdraagt aan de verwezenlijking van de Europa 2020-strategie.

¹ PB C 119 van 28.5.2009, blz. 2.

De mededeling is gebaseerd op twee werkdocumenten van de diensten van de Commissie die een inventaris opmaken van de situatie in de afzonderlijke landen en de belangrijkste thematische gebieden op basis van de nationale verslagen van de lidstaten en andere informatie en gegevens.

2. VOORUITGANG EN UITDAGINGEN OP PRIORITAIRE GEBIEDEN

2.1. Investing in en hervorming van onderwijs en opleiding

Momenteel wordt nauwlettend toegezien op alle gebieden van de overheidsbegrotingen, ook wat onderwijs en opleiding betreft. De meeste lidstaten hebben moeilijkheden om het huidige bestedingsniveau op peil te houden, laat staan te verhogen.

Uit onderzoek blijkt echter dat het verbeteren van de onderwijsresultaten tot een immens rendement op de lange termijn kan leiden en groei en werkgelegenheid in de Europese Unie kan creëren. Door bijvoorbeeld in 2020 de Europese benchmark te verwezenlijken die erin bestaat dat minder dan 15 % van de leerlingen slechte resultaten voor de basisvaardigheden behaalt, kunnen voor de Europese Unie enorme economische voordelen op de lange termijn worden gerealiseerd.²

Dit staat haaks op het feit dat — zelfs vóór de crisis — de uitgaven op onderwijsgebied in een aantal lidstaten aan de vrij lage kant waren: dicht bij of onder 4 % van het bbp. Het gemiddelde in de Europese Unie bedroeg bijna 5 % van het bbp en lag onder het niveau van de Verenigde Staten (5,3%).

Bezuinigingen op de onderwijsbegroting vormen een bedreiging van het groeipotentieel en het concurrentievermogen van de economie. In de jaarlijkse groeianalyse 2012 bevestigt de Commissie haar overtuiging dat de lidstaten bij het consolideren van hun overheidsfinanciën prioriteit moeten geven aan uitgaven voor beleidsmaatregelen die de groei stimuleren, zoals maatregelen op onderwijs- en opleidingsgebied.

De wijze waarop de lidstaten met hun onderwijsbegrotingen op de crisis hebben gereageerd, vertoont geen duidelijk patroon. Er is een breed scala aan maatregelen genomen om de uitgaven om te buigen: veel lidstaten hebben op de personeelskosten bezuinigd (BE nl, BG, EL, ES, FR, HU, IE, LV, PT, RO, SI) of op de voorzieningen qua infrastructuur, onderhoud en materiaal (BE nl, BG, IE, RO). Sommige lidstaten hebben de onderwijsfaciliteiten in het pre-primaire onderwijs beperkt (voor tweejarigen in FR), de uitvoering van de hervormingen in het onderwijs uitgesteld of vertraagd (BG), of andere maatregelen genomen zoals een vermindering van de financiële bijdragen aan leerlingen en studenten (BE nl, IE, PT).

Aan deze tendensen moet politieke aandacht worden gegeven. ET 2020 moet gebruikt worden om te bespreken hoe het best in onderwijs en opleiding geïnvesteerd kan worden om doelmatigheid en doeltreffendheid te combineren met een

² Europese netwerken van economen en sociale wetenschappers inzake onderwijs (EENEE), Beleidsdocument 1/2011 van het EENEE: *The Cost of Low Educational Achievement in the European Union*.

groeivriendelijk effect. Slimme investeringen gaan hand in hand met slimme beleidshervormingen die de kwaliteit van onderwijs en opleidingen verbeteren. Er is een brede bezinning met alle belanghebbenden nodig om vast te stellen op welke wijze de financiële lasten efficiënt verdeeld kunnen worden en nieuwe financieringsbronnen gevonden kunnen worden.

2.2. Voortijdig schoolverlaten

De crisis tast de vooruitzichten voor jongeren erenstig aan. De jeugdwerkeloosheid is gestegen van 15,5% in 2008 tot 20,9% in 2010, terwijl het aantal 15- tot 24-jarigen zonder baan, onderwijs of opleiding met twee procentpunten is gestegen. 53 % van de voortijdige schoolverlaters is werkloos.

Tegen deze achtergrond is met name het Europa 2020-streefcijfer om het aandeel van 18- tot 24-jarigen die het onderwijs- en opleidingsstelsel voortijdig verlaten, in 2020 tot minder dan 10 % terug te dringen van essentieel belang. Indien de huidige tendensen zich echter doorzetten, wordt dat streefcijfer niet gehaald. Ondanks enige vooruitgang bedroeg het percentage voortijdige schoolverlaters in 2010 in de Europese Unie gemiddeld nog steeds 14,1 %, waarbij tussen de lidstaten aanzienlijke verschillen optraden. Uit de beschikbare gegevens blijkt dat jongens (16 %) een groter risico lopen dan meisjes (12,6 %) om voortijdig het onderwijsstelsel te verlaten.

Het verlagen van het percentage voortijdige schoolverlaters tot onder de 10 % is een moeilijke uitdaging. In de aanbeveling van de Raad van 2011 inzake beleid ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten³ wordt opgeroepen om dringend samenhangende, omvattende en op feitenmateriaal gebaseerde strategieën uit te voeren, met name in lidstaten die op dit gebied in 2011 een landenspecifieke aanbeveling hebben ontvangen (AT, DK, ES, MT, UK). Landen die dicht bij de verwezenlijking van het streefcijfer staan (DK, IE, HU, NL, FI), moeten ook hun inspanningen vergroten om verdere vooruitgang te boeken en/of stagnatie te overwinnen. In alle lidstaten zijn doelgerichte maatregelen nodig om jongeren te bereiken die tot de risicogroep van voortijdige schoolverlaters behoren.

Op enkele opvallende uitzonderingen na is het beleid van de lidstaten onvoldoende gebaseerd op actuele gegevens en op een analyse van de oorzaken en de incidentie van voortijdig schoolverlaten. Slechts enkele landen hanteren een systematische aanpak voor het verzamelen, monitoren en analyseren van gegevens met betrekking tot voortijdig schoolverlaten (EE, HU, IT, LU, NL, UK).

Preventie en vroeg ingrijpen zijn cruciaal voor het aanpakken van het probleem, maar de lidstaten besteden te weinig aandacht aan preventie. Gedeeltelijke, compenserende maatregelen, zoals tweedekansonderwijs, zijn weliswaar belangrijk, maar ontoereikend om de basisoorzaken van het problemen weg te nemen. Er moet sterkere nadruk op preventie en vroeg ingrijpen worden gelegd via beleidsmaatregelen zoals lerarenopleiding, permanente beroepsontwikkeling en kwalitatief hoogwaardig onderwijs en zorg voor kleine kinderen.

³ PB C 191 van 1.7.2011, blz. 1.

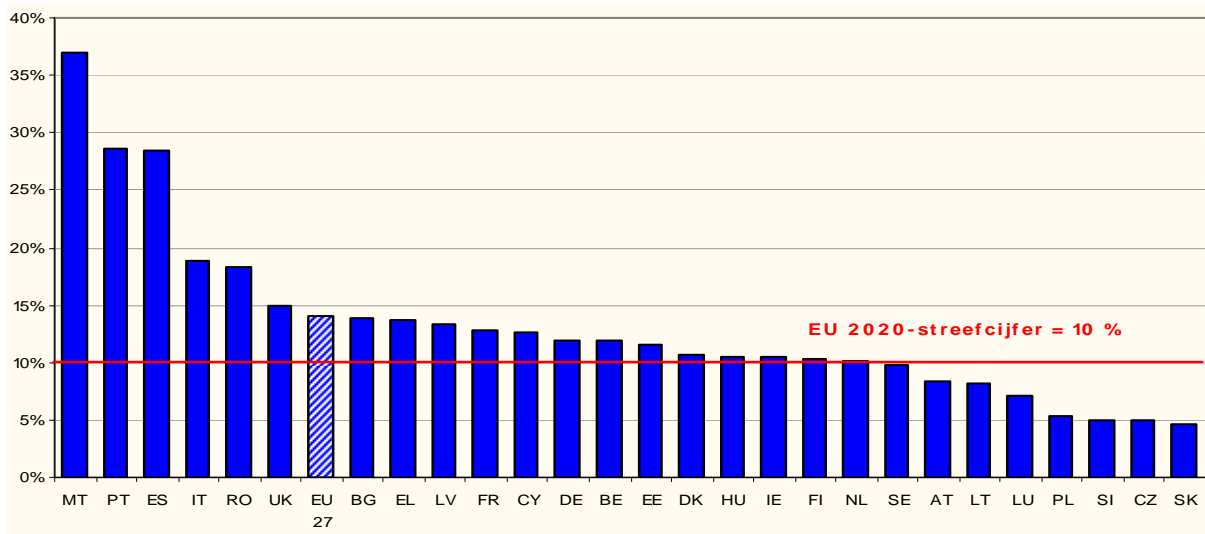
Het verstrekken van meer mogelijkheden voor initieel beroepsonderwijs en initiële beroepsopleiding van hoge kwaliteit, toegesneden op de behoeften van jongeren, met inbegrip van duaal leren waarbij beroepsonderwijs en -opleiding en voortgezet onderwijs met elkaar worden verbonden, kan het voortijdig schoolverlaten terugdringen. Dit vormt een alternatief en voor sommige lerenden meer motiverend leertraject. Tegelijkertijd is het ook nodig dat het aantal leerlingen dat voortijdig het beroepsonderwijs of de beroepsopleiding verlaat, wordt verminderd.

Veel landen gebruiken een breed scala aan maatregelen om de verschillende aspecten van het voortijdig schoolverlaten aan te pakken, maar dat betekent niet dat zij over een omvattende strategie beschikken. Belanghebbenden uit de verschillende onderwijssectoren en beleidsterreinen, zoals het jongerenbeleid, en de sociale diensten en diensten voor arbeidsvoorziening moeten nauwer samenwerken. Het is nodig dat de samenwerking met ouders en lokale gemeenschappen wordt geïntensiveerd. Samenwerking tussen scholen en bedrijfsleven, extracurriculaire en buitenschoolse activiteiten en "jongerengaranties" bieden mogelijkheden om de verschillende lokale actoren bij de maatregelen te betrekken.

Aangezien Europa niet op koers ligt om deze centrale doelstelling te verwezenlijken, is het dringend nodig dat de beleidsaanpak wordt versterkt. In de komende jaren moet het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten als een van de hoofdprioriteiten van ET 2020 worden aangemerkt, waarbij de aanbeveling van de Raad van juni 2011 als uitgangspunt genomen moet worden.

Percentage voortijdige schoolverlaters in 2010⁴ en nationale streefcijfers

- Prestaties in 2010 (%)

- Nationaal streefcijfer voor 2020 (%)

29	10	15	15	11	:	10	11	10	13	10	10	10	10	10	10	10	10	8	8	8	10	10	9	10	5	5	6	6
----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	---	----	----	---	----	---	---	---	---

2.3. Tertiair onderwijs

Om sterker uit de crisis te komen, moet Europa op basis van kennis en innovatie economische groei creëren. Het hoger onderwijs kan hieraan een krachtige impuls geven. Dat onderwijs kan voor de hooggekwalificeerde wetenschappelijke arbeidskrachten zorgen die Europa nodig heeft om qua onderzoek en ontwikkeling vooruitgang te boeken en om mensen van de vaardigheden en kwalificaties te voorzien die voor een kennisintensieve economie nodig zijn.

In de Europa 2020-strategie is een van de centrale doelstellingen dat het percentage 30-34-jarigen met een tertiaire of vergelijkbare opleiding in 2020 40% moet bedragen. In 2010 bedroeg het percentage in deze leeftijdsgroep met een tertiaire opleiding gemiddeld 33,6%. De opleidingspercentages, de nationale streefcijfers en de ambitieniveaus lopen tussen de landen aanzienlijk uiteen.

Om de doelstelling te verwezenlijken, moeten de lidstaten hun hervormingsinspanningen voortzetten, zoals ook is onderstreept in de mededeling van de Commissie over de modernisering van de Europese hogeronderwijssystemen⁵ en in overeenstemming met de specifieke aanbevelingen over deze kwestie zoals die aan vijf landen zijn gedaan (BG, CZ, MT, PL, SK).

⁴ Bron voor gegevens 2010: Eurostat (AKE).

⁵ COM(2011) 567 definitief.

Die hervormingen moeten de uitdaging aanpakken om het aantal afgestudeerden te vergroten en tegelijkertijd de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek te handhaven en te verbeteren.

Naast inspanningen om de financiering en de governance te optimaliseren, moet de participatie van alle ondervertegenwoordigde groepen in de lidstaten worden vergroot, met inbegrip van mensen met een kansarme sociaaleconomische of geografische achtergrond, bepaalde etnische groepen en mensen met een handicap.

De toegang tot hoger onderwijs voor volwassenen moet vereenvoudigd worden. Er is een aanzienlijk potentieel aanwezig om mensen die al op de arbeidsmarkt actief zijn te ondersteunen bij het (opnieuw) gaan volgen van hoger onderwijs, om de overstap uit het beroepsonderwijs en de beroepsopleidingen te bevorderen en om de erkenning van vooropleidingen die in een niet-formele context zijn gevolgd, te verbeteren.

Te veel studenten maken het hoger onderwijs niet af. Om het risico van een voortijdig afbreken van een opleiding te voorkomen en te verminderen, is begeleiding en advisering over de onderwijs- en carrièremogelijkheden essentieel omdat hierdoor de motivatie in stand wordt gehouden om opleidingen ook daadwerkelijk af te ronden.

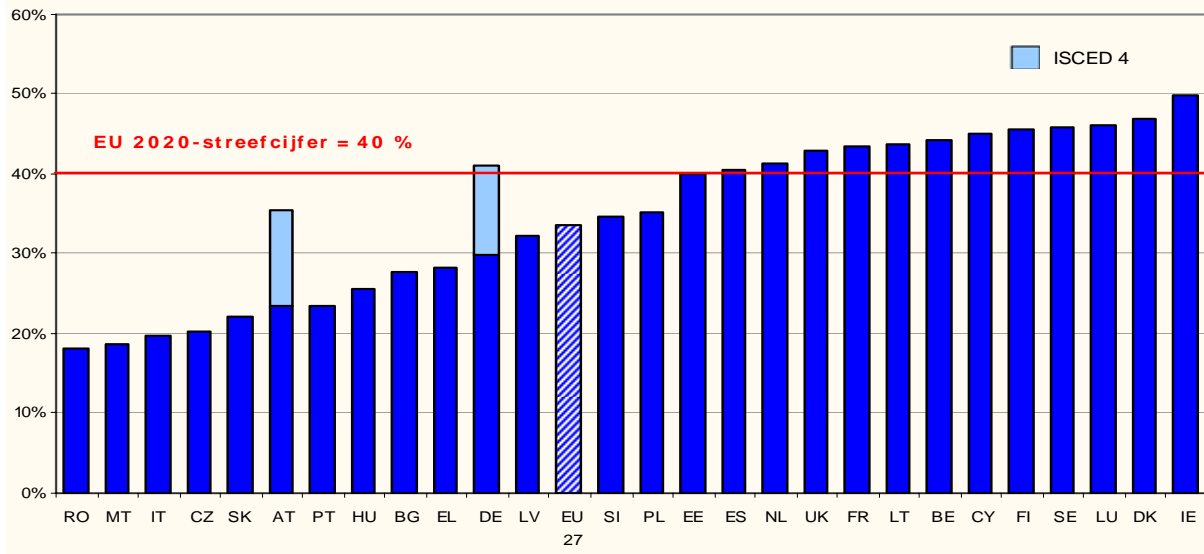
Door het stimuleren van jongens en meisjes om voor een loopbaan te kiezen in sectoren waarin zij ondervertegenwoordigd zijn, zal de genderkloof in de onderwijs- en opleidingssector en op de arbeidsmarkt worden verkleind.

Het aantrekken van getalenteerde buitenlandse studenten is een andere manier om de participatie- en opleidingsniveaus te verhogen.

Het moderniseren van het hoger onderwijs zal een significante bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de doelstellingen van Europa 2020. Dit moet een verdere topprioriteit worden voor uitwisselingen in de volgende ET 2020-periode, naast de tenuitvoerlegging van de mededeling van de Commissie van 2011 over het hoger onderwijs en de conclusies van de Raad over de modernisering van de Europese hogeronderwijsystemen.

Tertiair onderwijs: niveaus in 2010 en nationale streefcijfers⁶

- Prestaties in 2010 (%)

- Nationaal streefcijfer voor 2020 (%)

26	33	26	32	40	38	40	30	36	32	42	34	40	40	45	40	44	45	:	50	40	47	46	42	40	45	40	40	60
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

2.4. Strategieën voor een leven lang leren

Voor de meerderheid van de Europeanen is een leven lang leren geen realiteit. Uit recente gegevens over het aantal volwassenen tussen de 25 en 64 jaar die een leven lang leren in praktijk brengen, blijkt sprake te zijn van een licht dalende tendens. Het huidige niveau van 9,1 % (2010) ligt ver beneden de ET 2020-benchmark van 15 % die uiterlijk in 2020 verwezenlijkt zou moeten zijn.

Deze zwakke prestatie is bijzonder ernstig gezien de huidige crisis. Werkloze jongeren en laaggeschoolde volwassenen moeten erop kunnen vertrouwen dat zij via onderwijs en opleidingen betere kansen op de arbeidsmarkt krijgen. Wanneer zij niet in hun competenties kunnen investeren, wordt hun kans op een baan kleiner en wordt het potentieel van Europa beperkt om groei en werkgelegenheid te creëren.

Een leven lang leren is een continu proces dat het gehele leven van een persoon kan duren, van kwaliteitsonderwijs in de vroege kinderjaren tot opleidingen na de pensionering. Bovendien vindt leren ook buiten formele opleidingscontexten plaats, met name op de werkplek.

Recentelijk is enige vooruitgang geboekt ten opzichte van de Europese benchmarks die erop zijn gericht om het aantal leerlingen dat slecht presteert inzake

⁶ Bron voor gegevens 2010: Eurostat (AKE). (ISCED-niveaus) 5 – 6. Voor DE omvat het streefcijfer ook ISCED 4, voor AT ISCED 4A.

basisvaardigheden terug te dringen (20 % in 2009 ten opzichte van een benchmark van minder dan 15 % in 2020) en bij het vergroten van de onderwijsparticipatie bij kleine kinderen (92 % in 2009 ten opzichte van een benchmark van 95 % in 2020). De inspanningen op beide terreinen moeten voortgezet worden.

Er bestaan nog steeds obstakels voor een leven lang leren, zoals een beperkt opleidingsaanbod dat slecht is afgestemd op de behoeften van de verschillende doelgroepen, een gebrek aan toegankelijke informatie- en ondersteuningssystemen en niet-flexibele leertrajecten (bijvoorbeeld tussen het beroeps- en het hoger onderwijs). De problemen worden vaak aangescherpt door het feit dat potentiële studenten een lage sociaaleconomische status of geringe vooropleiding hebben.

Voor het slechten van deze obstakels zijn geleidelijke hervormingen in specifieke onderwijssectoren niet toereikend. Hoewel de lidstaten al een decennium geleden onderkend hebben dat veranderingen op dit gebied noodzakelijk zijn, bestaat het segmenteringsprobleem nog steeds. Op dit moment beschikken slechts enkele landen over een omvattende strategie ter ondersteuning van een goed onderwijscontinuüm (AT, CY, DK, SI, UK SC).

Positief bekeken blijkt echter dat de obstakels voor samenwerking tussen onderwijssectoren kunnen worden geslecht door het gebruik van instrumenten zoals Europese en nationale kwalificatiekaders (BE nl, CZ, DK, EE, FI, FR, HR, IE, LT, LV, LU, MT, NL, PT, UK), mechanismen voor het valideren van niet-formeel en formeel leren (FI, FR, NL, NO, PT) en een adequaat beleid ter ondersteuning van een leven lang leren (AT, DK, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IE, LT, LU, LV, NL).

De onderwijs- en opleidingsstelsels moeten iedereen mogelijkheden voor een leven lang leren bieden. De lidstaten moeten hun systemen evalueren om de obstakels voor een leven lang leren in kaart te brengen. In samenwerking met de belangrijkste belanghebbenden moeten zij omvattende strategieën ontwikkelen en maatregelen nemen ter bevordering van een leven lang leren. Een en ander moet geschieden in overeenstemming met de Europese verbintenissen en voortbouwen op de transparantie-instrumenten (het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren⁷, ECVET/ECTS⁸ en het kader voor sleutelcompetenties⁹). Daarbij moet de nadruk liggen op het verwerven van basisvaardigheden voor iedereen en op een betere integratie van de voorzieningen voor een leven lang leren, met name om de participatie van laaggeschoolde volwassenen te bevorderen.

2.5. Leermobiliteit

Door mobiliteit wordt het Europese fundament voor een toekomstige op kennis gebaseerde groei versterkt, evenals de mogelijkheden om te innoveren en op internationaal niveau te concurreren¹⁰. Daarnaast wordt door die mobiliteit de inzetbaarheid en persoonlijke ontwikkeling bevorderd, hetgeen door werkgevers op

⁷ PB C 111 van 6.5.2008.

⁸ Europees systeem voor de overdracht van leerresultaten voor beroepsonderwijs en -opleiding; Europees systeem voor de overdracht van studiepunten, zie: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc48_en.htm.

⁹ PB L 394 van 30.12.2006, blz. 10.

¹⁰ COM(2009) 329 definitief.

prijs wordt gesteld. Onderwijsinstellingen, onderwijs- en opleidingsinstellingen en het bedrijfsleven profiteren allemaal van de leerervaringen, persoonlijke contacten en netwerken die het gevolg zijn van mobiliteit. Het bevorderen van de transnationale leermobiliteit is bovendien een uitstekend voorbeeld van de Europese meerwaarde.

De huidige mobiliteitsniveaus vormen echter geen weerspiegeling van die waarde. Circa 10-15 % van de afgestudeerden in het hoger onderwijs brengt een deel van hun studie in het buitenland door omdat in het hoger onderwijs de meerwaarde van mobiliteit in het algemeen wordt erkend. Daarentegen verblijft slechts ongeveer 3 % van de afgestudeerden van het initiële beroepsonderwijs en de initiële beroepsopleidingen een tijd in het buitenland. Daarom moeten meer inspanningen geleverd worden om de mobiliteit in het beroepsonderwijs/de beroepsopleiding te vergroten. De leermobiliteit wordt met name belemmerd door beperkte financiële middelen en een inadequate talenkennis. Mobiliteit wordt niet altijd erkend of gevalideerd. Er is vaak een gebrek aan informatie over beschikbare mogelijkheden. Daarnaast wordt er ontoereikend ingespeeld op de specifieke situatie van lerenden met speciale behoeften (bijvoorbeeld mensen met een handicap).

De meeste landen bevorderen vooral de mobiliteit van lerenden. Hoewel sommige landen (BG, IE, MT, SE, BE NL, DE, EL, ES, FI, NL, RO, LT, FR) zich ook op andere groepen richten, zoals docenten of stagiaires, moet er op dit gebied nog veel meer worden gedaan.

De Europese financieringsprogramma's moeten daarbij een essentiële rol spelen. Als onderdeel van het nieuwe meerjarige financiële kader voor 2014 – 2020 heeft de Commissie voorgesteld om het aantal begunstigden van het toekomstige programma "*Erasmus voor iedereen*" vrijwel te verdubbelen, van 400 000 naar bijna 700 000 begunstigden per jaar.

De financiële programma's moeten echter hand in hand gaan met de beleidshervormingen. In november 2011 heeft de Raad een nieuwe benchmark voor leermobiliteit vastgesteld (20 % voor het hoger onderwijs en 6 % voor het initiële beroepsonderwijs en initiële beroepsopleidingen in 2020). Deze politieke verbintenis moet worden nagekomen door de uitvoering van de aanbeveling van de Raad getiteld "*Jeugd in beweging – de leermobiliteit van jongeren bevorderen*" en door een volledig gebruik te maken van de Europese transparantie-instrumenten zoals het Europees kwalificatiekader, ECTS/ECVET en Europass¹¹.

2.6. Nieuwe vaardigheden en banen

De crisis heeft ertoe geleid dat de vraag naar vaardigheden tegenwoordig sneller aan wijzigingen onderhevig is. Het vraag naar banen met lage kwalificaties neemt af en de op kennis gebaseerde sectoren van de toekomst hebben behoefte aan steeds hogere kwalificatieniveaus. Uit een recente prognose¹² blijkt dat het aandeel van hooggekwalificeerde banen met bijna 16 miljoen zal toenemen, van 29 % (2010) tot 35 % van alle banen in 2020. Omgekeerd zal het percentage banen waarvoor een laag kwalificatieniveau is vereist, naar verwachting met 12 miljoen afnemen, van 20 % tot

¹¹ PB L 390 van 31.12.2004.

¹² http://www.cedefop.europa.eu/en/Files/3052_en.pdf.

minder dan 15 %. Sommige landen worden al met knelpunten geconfronteerd met betrekking tot die hooggekwalificeerde banen. Dit proces zal worden versterkt door de vergrijzing, waardoor de beroepsbevolking na 2012 zal beginnen te krimpen. Er is een aantal landenspecifieke aanbevelingen gedaan (BG, CY, CZ, EE, PL, SI, SK, UK) over het verbeteren van de vaardigheden op de arbeidsmarkt en over specifieke steun aan laaggeschoolde werknemers.

De lidstaten hebben vooruitgang geboekt bij het ten uitvoer leggen van methoden, instrumenten en benaderingswijzen om te anticiperen op en een beoordeling te maken van de vraag naar vaardigheden, de discrepanties tussen vraag en aanbod en de inzetbaarheid van afgestudeerden. Veel landen richten de aandacht op essentiële sectoren zoals ICT of gezondheidszorg (AT, BE FR, BE NL, CY, DE, DK, EE, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, PL, PT, UK).

Slechts enkele landen (AT, DE, FR, IE, PL, UK) beschikken echter over een gecoördineerde aanpak voor het verspreiden van de resultaten onder de belangrijkste actoren. De institutionele mechanismen worden vaak op regionaal of sectoraal niveau ontwikkeld, maar weerspiegelen en reproduceren daardoor vaker de segmentering van de onderwijs- en opleidingsstelsels.

Sommige landen passen hun onderwijs- en opleidingsvoorzieningen aan de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt aan via partnerschappen met belangrijke belanghebbenden (EE, SE), kwaliteitsbewakingsmechanismen en initiatieven die zijn gericht op de vaardigheden die op de arbeidsmarkt zijn vereist, met name: lezen en schrijven, wiskunde, wetenschappen en technologie (AT, BE NL, DE, FR, PL, LT, IE), talen, digitale competenties en initiatiefzin en ondernemerschap (ES, EE, BG, LT, FR).

ET 2020 moet de tenuitvoerlegging van het vlaggenschipinitiatief "Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen" ondersteunen. In 2012 zal de Commissie een mededeling presenteren met een nieuwe visie op vaardigheden en met een actievoorstel om de sleutelcompetenties te verbeteren en om nauwere banden tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te bevorderen. De activiteiten in het kader van ET 2020 zullen gericht worden op het bevorderen van de sleutelcompetenties voor alle burgers, het verbeteren van de monitoring door het gebruik van een nieuwe Europese benchmark voor inzetbaarheid¹³ en het anticiperen op de toekomstige behoefte aan vaardigheden op de arbeidsmarkt, met name via het Europese vaardighedenpanorama.

3. DE BIJDRAGE VAN ET 2020 AAN EUROPA 2020

Bovenstaande beoordeling van de cyclus 2009-2011, met inbegrip van de trage vooruitgang bij de verwezenlijking van de centrale doelstelling voor het onderwijs en de ET 2020-benchmarks, onderstreept dat het dringend noodzakelijk is om in de hervorming van onderwijs en opleidingen te investeren ter ondersteuning van een duurzame groei en werkgelegenheid.

¹³ SEC(2011) 670 definitief.

De jaarlijkse groeianalyse 2012 onderstreept de noodzaak van een aantoonbare uitvoering van de beleidsrichtsnoeren van de EU door de lidstaten. ET 2020 zou ter ondersteuning van de lidstaten gebruikt kunnen worden om te reageren op de uitdagingen die in de verschillende landenspecifieke aanbevelingen vermeld staan met betrekking tot voortijdige schoolvertalers (AT, DK, ES, MT, UK) en tertiair onderwijs (BG, CZ, MT, PL, SK), een leven lang leren, beroepsonderwijs en vaardigheden voor de arbeidsmarkt (AT, CY, DK, EE, ES, FI, FR, LU, MT, PL, SI, SK) en over (kleuter-)onderwijs en kwesties op het gebied van de kansengelijkheid (BG, DE, EE).

Op basis van de beoordeling van de Commissie en de raadpleging van de lidstaten en Europese organisaties bevestigt de Commissie dat de vier strategische doelstellingen die in 2009 voor ET 2020 zijn geformuleerd, onverminderd van kracht blijven. De Commissie stelt voor om de lijst van prioritaire gebieden voor de middellange termijn die in 2009 zijn overeengekomen, te vervangen door een nieuwe lijst die beter geschikt is om onderwijs en opleiding inn te zetten voor de bevordering van de economische groei en werkgelegenheid (zie bijlage).

Daarnaast stelt de Commissie voor om de werkregelingen in het kader van ET 2020 te herzien die vóór de goedkeuring van Europa 2020 en het Europees semester zijn vastgesteld. ET 2020 moet ook beter afgestemd worden op Europa 2020; ET 2020 moet een mechanisme zijn om de belanghebbenden te mobiliseren, om hun betrokkenheid te vergroten en om hun expertise ter ondersteuning van Europa 2020 in te zetten, daarbij ook gebruik makend van het feitenmateriaal en andere gegevens van relevante Europese agentschappen en netwerken¹⁴.

Om de bijdrage van ET 2020 aan Europa 2020 te vergroten, kunnen de governance van ET 2020 en de bijbehorende werkinstrumenten als volgt worden aangepast:

1) De **Raad Onderwijs** zou tijdens alle vergaderingen in het kader van het Europees en nationaal semester aandacht kunnen besteden aan de onderwijs- en opleidingsdimensie van Europa 2020. Tijdens de vergadering van februari zou de Raad Onderwijs de jaarlijkse groeianalyse in beschouwing kunnen nemen en hierover verslag kunnen uitbrengen aan de Europese Raad in maart. Tijdens de volgende vergadering zou de Raad Onderwijs de gemeenschappelijke kwesties kunnen bestuderen die voortvloeien uit de richtsnoeren van de Europese Raad en kunnen onderzoeken hoe die richtsnoeren via de nationale hervormingsprogramma's ten uitvoer kunnen worden gelegd. Ten slotte zou de Raad Onderwijs in november aandacht kunnen besteden aan de follow-up van de resultaten van het Europees semester.

2) Gezien de geïntegreerde aard van Europa 2020 moet meer aandacht worden besteed aan de intensivering van de **samenwerking** tussen het Onderwijscomité en de Groep op hoog niveau en de Comités voor de werkgelegenheid, voor de economische politiek en voor de sociale bescherming. Door die samenwerking wordt gewaarborgd dat de activiteiten van ET 2020 beter op het Europa 2020-proces zijn afgestemd, ook wat het gebruik van indicatoren voor de monitoring betreft.

¹⁴ Met name Cedefop, de Europese Stichting voor Opleiding en het Euridyce-netwerk.

3) Het instrument voor **intercollegiaal leren** zou effectiever ingezet kunnen worden en nauwer op Europa 2020 afgestemd kunnen worden. In de eerste plaats zou er, met het oog op de voorbereiding en de ondersteuning van het debat in de Raad, elk jaar in september/oktober een collegiale toetsing kunnen plaatsvinden. Die zou in nauwe samenwerking met het voorzitterschap van de Raad georganiseerd kunnen worden in het kader van de Groep op hoog niveau. Bij deze multilaterale aanpak zou de nadruk op essentiële beleidskwesties gelegd kunnen worden die tijdens het voorgaande Europees semester naar voren zijn gekomen en die aanleiding zijn voor een groot aantal landenspecifieke aanbevelingen. In de tweede plaats zouden de lidstaten die dat wensen, de mogelijkheid moeten krijgen om collega's uit te nodigen voor een diepgaande discussie over specifieke kwesties in hun land. De Commissie kan dan het programma voor een leven lang leren (en de opvolger daarvan) ter ondersteuning van deze activiteit gebruiken, mede door het ondersteunen van de participatie van internationaal erkende deskundigen.

4) Om de band tussen Europa 2020 en ET 2020 te versterken, zou de Commissie elk jaar een gedachtenwisseling tussen de belanghebbenden op het gebied van onderwijs en opleiding kunnen organiseren. In het kader van dit nieuwe **Forum voor onderwijs en opleidingen** zou begin oktober de vooruitgang met betrekking tot de modernisering van de onderwijs- en opleidingsstelsels besproken kunnen worden op basis van de discussie over onderwijskwesties gedurende het Europees semester.

5) De Commissie stelt voor om de lijst van indicatoren op het gebied van onderwijs en opleiding¹⁵ (zie het begeleidende werkdocument van de diensten van de Commissie) te actualiseren om ervoor te zorgen dat de indicatoren voor ET 2020 afgestemd zijn op de doelstellingen daarvan. Ter vervanging van het bestaande voortgangsverslag¹⁶ zal de Commissie elk najaar een nieuwe **Onderwijs- en opleidingsmonitor** publiceren. In een beknopt document zal de voortgang met betrekking tot de benchmarks van ET 2020 en de kernindicatoren worden beschreven, met inbegrip van de centrale doelstelling van Europa 2020 op het gebied van onderwijs en opleiding. Dit document kan gebruikt worden ter onderbouwing van het debat op het niveau van de Raad.

Ten slotte moeten alle instrumenten worden ingezet voor de verwezenlijking van de doelstellingen van Europa 2020 en ET 2020, met inbegrip van het **programma voor een leven lang leren**, het toekomstige programma **Erasmus voor iedereen**, de **Structuurfondsen** en **Horizon 2020**.

¹⁵ PB C 311 van 21.12.2007, blz. 13-15.

¹⁶ Laatste versie: SEC(2011) 526.

Bijlage

Prioritaire gebieden voor Europese samenwerking op het gebied van onderwijs en opleiding in 2012-2014

1) Een leven lang leren en mobiliteit tot realiteit maken

Europese referentie-instrumenten

Samenwerken om de nationale kwalificatiekaders te koppelen aan het Europees kwalificatiekader, vaststellen van omvattende nationale regelingen om leerresultaten te valideren; creëren van koppelingen tussen kwalificatiekaders, validatieregelingen, kwaliteitsborging en systemen voor de opbouw en overdracht van leerresultaten en studiepunten (ECVET, ECTS); samenwerken bij het projecteren van de vraag naar vaardigheden en beter afstemmen van de vraag naar en het aanbod van leermogelijkheden (vaardighedenpanorama, Europese classificatie van vaardigheden/competenties, kwalificaties en beroepen - ESCO); verbeteren van de zichtbaarheid, de verspreiding en het gebruik van Europese referentie-instrumenten om de tenuitvoerlegging ervan te versnellen.

Leermobiliteit

Uitvoeren van de aanbeveling van de Raad getiteld "Jeugd in beweging – de leermobiliteit van jongeren bevorderen" ter bevordering van de leermobiliteit van alle lerenden in Europa en wereldwijd, op alle onderwijs- en opleidingsniveaus, met de nadruk op informatie en advisering, de kwaliteit van de leermobiliteit, het slechten van obstakels en het bevorderen van de mobiliteit van docenten.

Strategieën voor een leven lang leren

Samenwerken om de ontwikkeling van omvattende nationale strategieën voor een leven lang leren te voltooien, waarbij de nadruk wordt gelegd op partnerschappen met belanghebbenden, de competentieontwikkeling van laaggekwalificeerde volwassenen en maatregelen om de toegang tot mogelijkheden voor een leven lang leren uit te breiden, en integreren van diensten op het gebied van een leven lang leren (richtsnoeren, validatie enz.).

2) Verbeteren van de kwaliteit en efficiëntie van onderwijs en opleiding

Basisvaardigheden (lezen en schrijven, wiskunde, wetenschappen en technologie), talen

Benutten van feitenmateriaal over lees- en schrijfvaardigheid, met inbegrip van het verslag van de deskundigengroep op hoog niveau voor geletterdheid, om de geletterdheidsniveaus onder scholieren en volwassenen te verhogen en het percentage 15-jarige leerlingen dat slecht presteert op leesgebied te verminderen. Aanpakken van de uitdagingen op het gebied van geletterdheid door gebruik te maken van verscheidene media, met name digitale media, voor iedereen. Exploiteren en ontwikkelen van de samenwerkingsresultaten om slechte prestaties op het gebied van wiskunde en wetenschappen op school aan te pakken; het uitvoeren van activiteiten om de taalvaardigheden te verbeteren, met name ter ondersteuning van de leermobiliteit en de inzetbaarheid.

Beroepsontwikkeling van leerkrachten, opleiders en schoolhoofden

Verbeteren van de kwaliteit van het onderwijzend personeel aangezien dit een sleuteldeterminant voor de kwaliteitsresultaten is, meer nadruk leggen op de kwaliteit van de docenten door de beste kandidaten op onderwijsgebied te werven en te selecteren, meer aandacht besteden aan de kwaliteit bij de continue beroepsontwikkeling, ontwikkelen van de competenties van de docenten en verbeteren van de capaciteiten van de schoolleiding.

Modernisering van het hoger onderwijs en vergroting van het aantal afgestudeerden in het tertiair onderwijs

Samenwerken om het aantal afgestudeerden te vergroten, met inbegrip van het uitbreiden van alternatieve trajecten, verbeteren van de kwaliteit en relevantie van het hoger onderwijs, verhogen van de kwaliteit van het hoger onderwijs via mobiliteit en grensoverschrijdende samenwerking, versterken van de banden tussen hoger onderwijs, onderzoek en innovatie ter bevordering van topkwaliteit en regionale ontwikkeling en verbeteren van governance en financiering.

Aantrekkelijkheid en relevantie van beroepsonderwijs en -opleiding

Samenwerken overeenkomstig het Communiqué van Brugge over intensievere Europese samenwerking inzake beroepsonderwijs en -opleiding voor de periode 2011-2020, met name door het initiële beroepsonderwijs en de initiële beroepsopleidingen aantrekkelijker te maken, de topkwaliteit en relevantie voor de arbeidsmarkt te bevorderen, mechanismen voor de kwaliteitsborging ten uitvoer te leggen en de kwaliteit van docenten, opleiders en andere professionals in het beroepsonderwijs en de beroepsopleidingen te verbeteren.

Efficiënte financiering en evaluatie

Onderzoeken van financieringsmechanismen en evaluatiesystemen met het oog op het verbeteren van de kwaliteit, met inbegrip van de doelgerichte ondersteuning van kansarme burgers en de ontwikkeling van efficiënte en billijke instrumenten voor het aantrekken van privé-investeringen voor het postsecundaire onderwijs en de postsecundaire opleidingen.

3) Bevorderen van kansengelijkheid, sociale cohesie en een actief burgerschap

Voortijdige schoolverlaters

Helpen van de lidstaten bij het uitvoeren van de aanbeveling van de Raad van 2011 inzake beleid ter bestrijding van voortijdig schoolverlaten, en de nationale strategieën betreffende voortijdig schoolverlaten in het algemeen onderwijs en in het beroepsonderwijs en in de beroepsopleidingen.

Opvang en onderwijs voor jonge kinderen

Samenwerken overeenkomstig de conclusies van de Raad van 2011 over opvang en onderwijs van jonge kinderen om een brede en gelijkwaardige toegang tot dat onderwijs en die opvang te realiseren, waarbij tegelijkertijd de kwaliteit van de voorzieningen wordt verhoogd, geïntegreerde benaderingswijzen worden bevorderd, de professionele ontwikkeling van het personeel in het onderwijs voor en de opvang van jonge kinderen wordt gestimuleerd en ouders worden ondersteund en adequate curricula, programma's en financieringsmodellen worden ontwikkeld.

Kansengelijkheid en diversiteit

Op doeltreffende wijze versterken van het wederzijds leren om de onderwijsresultaten in een steeds meer gediversifieerde samenleving te verbeteren, met name door het toepassen van inclusieve onderwijsmethoden gericht op lerenden met zeer uiteenlopende achtergronden en onderwijsbehoeften, inclusief Roma en studenten met speciale behoeften, om al hun mogelijkheden te benutten; verbeteren van de leermogelijkheden voor oudere volwassenen en de uitwisseling van leerervaringen tussen generaties.

4) Bevorderen van creativiteit en innovatie, inclusief ondernemerschap, op alle onderwijs- en opleidingsniveaus

Partnerschappen met het bedrijfsleven, de onderzoekswereld en het maatschappelijke middenveld

Ontwikkelen van doeltreffende en innovatieve vormen van netwerken, samenwerking en partnerschappen tussen aanbieders van onderwijs en opleidingen en een breed scala aan belanghebbenden, met inbegrip van sociale partners, bedrijfsorganisaties, onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties. Ondersteunen van netwerken voor scholen, universiteiten en andere aanbieders van onderwijs en opleidingen ter bevordering van nieuwe methoden voor de organisatie van het leren (inclusief open leermiddelen), capaciteitsopbouw en ontwikkeling tot leerorganisaties.

Transversale sleutelcompetenties, onderwijs op het gebied van ondernemerschap, elektronische geletterdheid, mediageletterdheid, innovatieve leeromgevingen

Samenwerken ter bevordering van het verwerven van sleutelcompetenties, zoals aangegeven in de aanbeveling van 2006 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren, met inbegrip van digitale competenties en de wijze waarop ICT en ondernemerschap innovatie in onderwijs en opleidingen kunnen bevorderen door het stimuleren van creatieve leeromgevingen en het verhogen van het culturele bewustzijn, de culturele expressie en de mediageletterdheid.